

W7: Finanse gospodarstw domowych. Pojęcie, funkcje oraz klasyfikacja gospodarstw domowych. Obszary decyzyjne gospodarstw domowych. Budżet gospodarstwa domowego.

Gospodarstwo domowe - definicja

Gospodarstwo domowe w naukach ekonomicznych definiuje się jako podstawową jednostkę gospodarującą, której celem jest zaspokojenie wspólnych i osobistych potrzeb jego członków.

Gospodarstwa domowe stanowią podmiot sfery realnej i prowadzą gospodarkę finansową, tzn. gromadzą i wydają środki pieniężne oraz lokują ich nadwyżki i zaciągają pożyczki lub w inny sposób gromadzą niezbędne im fundusze.

Finanse gospodarstw domowych to problemy związane z gromadzeniem dochodów i ich wydatkowaniem oraz dokonywaniem wyboru między zaspokojeniem potrzeb bieżących i przyszłych. Potrzeby gospodarstw domowych są nieograniczone. Natomiast ograniczone są środki niezbędne do ich zaspokojenia, nazywane ograniczeniami budżetowymi.

Źródło: B. Pietrzak, Z. Polański, B. Woźniak (red.), *System finansowy t. 2*, PWN, Warszawa 2008, s. 399-400.

Funkcje gospodarstw domowych

Gospodarstwa domowe spełniają wiele funkcji społecznych i ekonomicznych, należą do nich m.in.:

- produkcja i konsumpcja, wspieranie gospodarki,
- zaspokajanie potrzeb członków rodziny,
- zarządzanie zasobami, gromadzenie oszczędności i inwestycje,
- reprodukcja społeczna,
- ochrona i opieka,
- edukacja, kultywowanie wartości kulturowych, rozwijanie więzi społecznych.

Klasyfikacja gospodarstw domowych [1/4]

Zgodnie z przyjętą metodologią Europejskiego Systemu Rachunków Narodowych (ESA), w systemie rachunków narodowych wyróżniono następujące typy gospodarstw domowych:

- ❖ osób fizycznych pracujących najemnie;
- ❖ osób fizycznych mających niezarobkowe źródła dochodów (tj. emerytów i rencistów, osób otrzymujących inne świadczenia, bezrobotnych, uchodźców oraz osób mających dochody z kapitału);
- ❖ pracodawców i pracujących na własny rachunek w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie;
- ❖ pracodawców i pracujących na własny rachunek poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie.

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 17.

Klasyfikacja gospodarstw domowych [2/4]

Ze względu na główne źródła uzyskiwania dochodów można wyróżnić siedem grup gospodarstw domowych:

- ❖ pracownicy utrzymujący się głównie z pracy najemnej w sektorze publicznym lub prywatnym;
- ❖ pracownicy użytkujący gospodarstwa rolne, w których wyłącznym lub głównym źródłem utrzymania jest łączny dochód pochodzący z pracy najemnej i gospodarstwa rolnego o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha;
- ❖ rolnicy utrzymujący się głównie z użytkowania gospodarstw rolnych, działek rolnych i zwierząt gospodarskich;
- ❖ pracujący na własny rachunek, których wyłączne lub główne dochody pochodzą z pracy na własny rachunek lub z wykonywania wolnego zawodu;
- ❖ emeryci, których głównym źródłem utrzymania są emerytury;
- ❖ renciści, których głównym źródłem utrzymania są renty;
- ❖ utrzymujący się z niezarobkowych źródeł (innych niż renta czy emerytura), takich jak: zasiłek dla bezrobotnych, zasiłki z pomocy społecznej, alimenty, darowizny itp.

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 18.

Klasyfikacja gospodarstw domowych [3/4]

- ❖ Innym kryterium ekonomicznym klasyfikacji gospodarstw domowych jest wysokość łącznych przychodów na jedną osobę w gospodarstwie.
- ❖ Kryterium prawne pozwala wyróżnić gospodarstwa domowe prywatne oraz instytucjonalne (zbiorowe, takie jak: domy dziecka, domy studenckie czy domy opieki), a także gospodarstwa osób pozostających w wolnym związku lub w małżeństwie.
- ❖ Z uwagi na charakter więzów łączących członków gospodarstwa można wyróżnić gospodarstwa domowe rodzinne, rodzinne uzupełnione innymi osobami, nierodzinne oraz gospodarstwa domowe osób samotnych.
- ❖ Zgodnie z kryterium typu biologicznego, wyróżnia się gospodarstwa bezdzielne oraz z dziećmi na utrzymaniu (jednym, dwojgiem, trojgiem, czworgiem i więcej), a także z ojcem lub matką na utrzymaniu.
- ❖ Według kryterium fazy życia gospodarstwa domowego można wyróżnić gospodarstwa młodych samotnych, młodych bez dzieci, rodziców z najstarszym dzieckiem do 6 lat, w wieku szkolnym (7–15 lat), rodziców z dziećmi, z których najstarsze liczy więcej niż 24 lata oraz rodziców starszych bez dzieci i gospodarstwa starszych samotnych.

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 18.

Klasyfikacja gospodarstw domowych [4/4]

- ❖ W klasyfikacji gospodarstw domowych istotny jest również etap życia, na którym się ono znajduje i wiek jego członków. Wyznacza je, odpowiednio, czas trwania gospodarstwa i wiek głowy gospodarstwa domowego.
- ❖ Innym kryterium klasyfikacji jest miejsce zamieszkania. Zwykle wyodrębnia się 6 klas obszarów zamieszkiwania: wiejskie, miasta liczące do 20 tys. mieszkańców, 20–100 tys., 100–200 tys., 200–500 tys. i powyżej 500 tys. mieszkańców.
- ❖ Podział gospodarstw domowych z uwagi na poziom wykształcenia głowy gospodarstwa zależy od mniej lub bardziej szczegółowo określonych kategorii wykształcenia.
- ❖ Kryterium statusu społeczno-zawodowego głowy gospodarstwa domowego, mającego związek z poziomem wykształcenia i dochodu, pozwala wyodrębnić następujące typy gospodarstw: menedżerów, samozatrudnionych, pracowników administracyjno-biurowych (i innych urzędników), robotników, osób pracujących w domu, bezrobotnych, emerytów, studentów.

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 19.

Źródła finansowania konsumpcji gospodarstw domowych

Konsumpcja
(spożycie)

- Zgodnie z metodologią stosowaną w rachunkach narodowych, **konsumpcja** obejmuje wydatki poniesione przez jednostki instytucjonalne na wyroby i usługi zużyte w celu zaspokojenia bezpośrednich, indywidualnych i zbiorowych potrzeb danego społeczeństwa.
- Finansowana jest w ramach rynkowego i publicznego systemu finansowego.

Źródło: B. Pietrzak, Z. Polański, B. Woźniak (red.), *System finansowy t. 2*, PWN, Warszawa 2008, s. 402.

Potrzeby finansowe gospodarstw domowych- dochody [1/2]

Strukturę dochodów gospodarstwa domowego tworzą:

- dochody bieżące (z pracy i działalności gospodarczej na własny rachunek, z wynajmu);
- otrzymane świadczenia pieniężne (renty, zasiłki, stypendia);
- dochody przekazane (darowizny, spadki);
- pozostałe dochody (odsetki, dywidendy, różnice kursowe).

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 21.

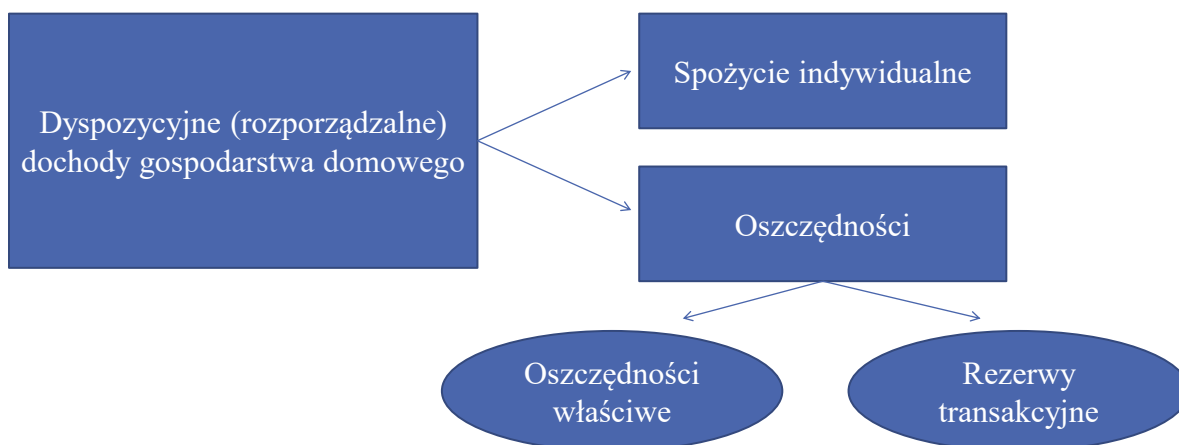
Potrzeby finansowe gospodarstw domowych- dochody [2/2]

Podstawową kategorią finansów gospodarstwa domowego jest **dochód rozporządzalny**, obejmujący wszystkie bieżące dochody pieniężne i przychody niepieniężne, m.in. stanowiące wartość artykułów otrzymanych nieodpłatnie i wartość spożycia naturalnego (czyli artykułów pobranych z indywidualnego gospodarstwa rolnego lub działki, bądź z działalności prowadzonej na własny rachunek), pomniejszone o należne podatki od dochodów, spadków i darowizn oraz od nieruchomości.

Dochód do dyspozycji to dochód rozporządzalny, pomniejszony nie tylko o podatki i inne opłaty na rzecz państwa i samorządów lokalnych, lecz także o opłaty celne, przekazane dary oraz inne rodzaje wydatków, takie jak zguby, kaucje itp.

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 21.

Schemat rozdysponowania strumienia dochodów w gospodarstwie domowym

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 22.

Dochód rozporządzalny na osobę wg GUS (2022 rok)

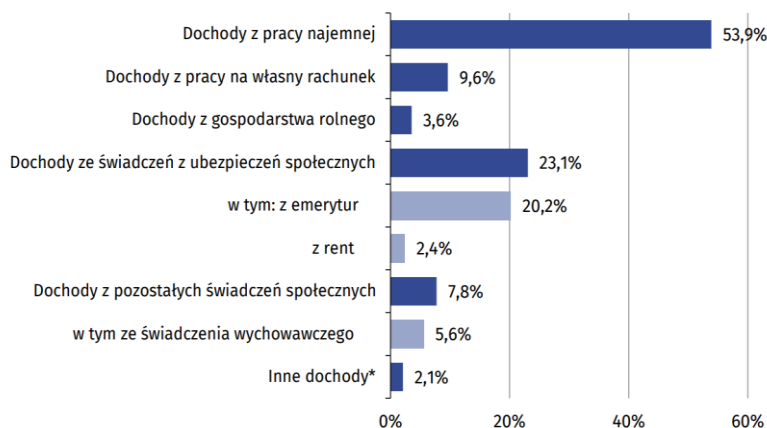
W 2022 r. sytuacja materialna gospodarstw domowych, pomimo wzrostu przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego, realnie pogorszyła się, co wynika z wysokiego poziomu inflacji. Nominalnie gospodarstwa domowe osiągały zarówno wyższe dochody, jak i wydatki. Poziom przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na osobę w zaokrągleniu do 1 zł w 2022 r. wyniósł **2250 zł** i był nominalnie wyższy o 11,4%, ale realnie niższy o 2,6% od dochodu z 2021 r.

Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych osiągnęły w 2022 r. wartość 1475 zł i były wyższe nominalnie o 15,2%, a realnie o 0,7% od wydatków z 2021 r. Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne wyniosły 1420 zł i były wyższe nominalnie o 14,9%, a realnie o 0,4% w stosunku do 2021 r.

Główny Urząd Statystyczny / Obszary tematyczne / Warunki życia / Dochody, wydatki i warunki życia ludności / Sytuacja gospodarstw domowych w 2022 r. w świetle badania budżetów gospodarstw domowych

<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosci/sytuacja-gospodarstw-domowych-w-2022-r-w-swietle-badania-budzetow-gospodarstw-domowych,3,22.html>

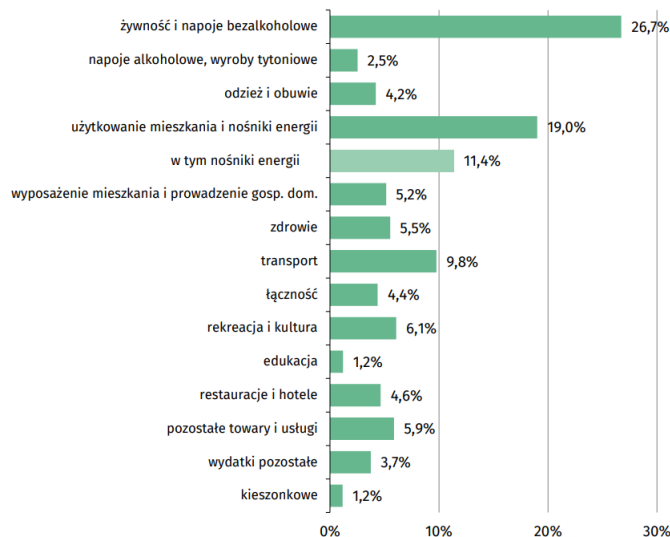
Struktura przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gosp. dom. wg GUS (2022 rok)

*Na kategorię "Inne dochody" składają się: dochody z własności, dochody z wynajmu nieruchomości oraz pozostałe dochody.

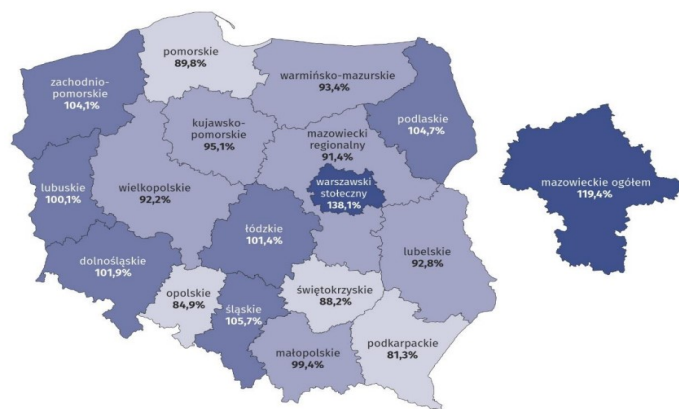
[Główny Urząd Statystyczny / Obszary tematyczne / Warunki życia / Dochody, wydatki i warunki życia ludności / Sytuacja gospodarstw domowych w 2022 r. w świetle badania budżetów gospodarstw domowych](https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosci/sytuacja-gospodarstw-domowych-w-2022-r-w-swiecie-badania-budzetow-gospodarstw-domowych,3,22.html)
<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosci/sytuacja-gospodarstw-domowych-w-2022-r-w-swiecie-badania-budzetow-gospodarstw-domowych,3,22.html>

Struktura przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gosp. dom. (% wydatków ogółem) wg GUS (2022 rok)

[Główny Urząd Statystyczny / Obszary tematyczne / Warunki życia / Dochody, wydatki i warunki życia ludności / Sytuacja gospodarstw domowych w 2022 r. w świetle badania budżetów gospodarstw domowych](https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosci/sytuacja-gospodarstw-domowych-w-2022-r-w-swiecie-badania-budzetow-gospodarstw-domowych,3,22.html)
<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosci/sytuacja-gospodarstw-domowych-w-2022-r-w-swiecie-badania-budzetow-gospodarstw-domowych,3,22.html>

Wskaźnik przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gosp. dom. w stosunku do średniej krajowej (Polska=100) wg GUS (2022 rok)

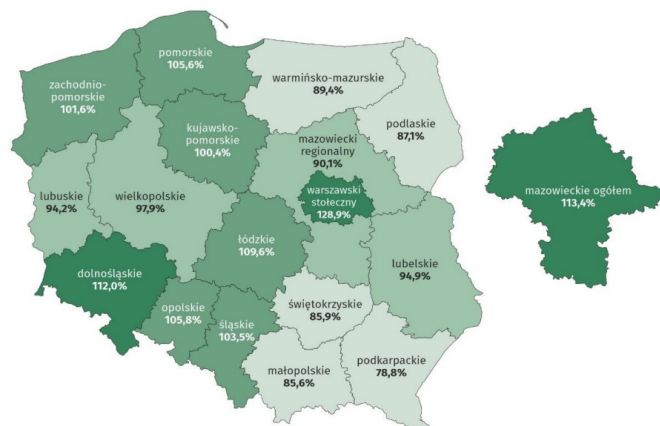

- Województwa, w których przeciętne miesięczne dochody wyniosły co najmniej 110% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne dochody mieściły się w granicach od 100,0% do 109,9% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne dochody mieściły się w granicach od 90,0% do 99,9% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne dochody były niższe niż 90,0% średniej krajowej

[Główny Urząd Statystyczny / Obszary tematyczne / Warunki życia / Dochody, wydatki i warunki życia ludności / Sytuacja gospodarstw domowych w 2022 r. w świetle badania budżetów gospodarstw domowych](https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosci/sytuacja-gospodarstw-domowych-w-2022-r-w-swieotle-badania-budzetow-gospodarstw-domowych)

<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosci/sytuacja-gospodarstw-domowych-w-2022-r-w-swieotle-badania-budzetow-gospodarstw-domowych,3,22.html>

Wskaźnik przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gosp. dom. w stosunku do średniej krajowej (Polska=100) wg GUS (2022 rok)

- Województwa, w których przeciętne miesięczne wydatki wyniosły co najmniej 110% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne wydatki mieściły się w granicach od 100,0% do 109,9% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne wydatki mieściły się w granicach od 90,0% do 99,9% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne wydatki były niższe niż 90,0% średniej krajowej

[Główny Urząd Statystyczny / Obszary tematyczne / Warunki życia / Dochody, wydatki i warunki życia ludności / Sytuacja gospodarstw domowych w 2022 r. w świetle badania budżetów gospodarstw domowych](https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosci/sytuacja-gospodarstw-domowych-w-2022-r-w-swieotle-badania-budzetow-gospodarstw-domowych)

<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosci/sytuacja-gospodarstw-domowych-w-2022-r-w-swieotle-badania-budzetow-gospodarstw-domowych,3,22.html>

Oszczędności gospodarstw domowych [1/2]

Mianem **oszczędzania** określa się powstrzymywanie się od bieżącej konsumpcji na rzecz jej zwiększenia w przyszłości. Efektem procesu oszczędzania są **oszczędności**, szeroko rozumiane jako wszelkie aktywa (finansowe i niefinansowe) niewykorzystywane w celu zaspokojenia bieżących potrzeb lub wąsko rozumiane jako wyłącznie aktywa finansowe

Oszczędności gospodarstw domowych obejmują:

aktywa finansowe, np. gotówka, depozyty bankowe, inwestycje w papiery wartościowe i inne instrumenty rynku finansowego;

aktywa niefinansowe, np. przedmioty trwałego użytkowania (nieruchomości, dzieła sztuki, biżuterię i kamienie szlachetne, złoto, samochody), przedmioty codziennego użytku oraz wartości niematerialne i prawne.

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 119.

Oszczędności gospodarstw domowych [2/2]

Oszczędności gospodarstw domowych (indywidualne) to część dochodu, która nie jest przeznaczona do spożycia i która jest przechowywana w gotówce, instrumentach finansowych i zasobach rzeczowych.

Oszczędności gospodarstw domowych, gromadzone z osobistych dochodów i potraktowane jako zasób, odgrywają kluczową rolę w funkcjonowaniu gospodarki:

1. Są podstawowym źródłem akumulacji kapitału, który może zostać przekształcony w inwestycje. Oszczędności gospodarstw domowych za pośrednictwem systemu finansowego są kierowane do przedsiębiorstw i napędzają proces wzrostu gospodarczego.
2. Rosnące oszczędności są warunkiem poprawy relacji kapitał-praca w gospodarce, a więc wpływają na wydajność pracy.
3. Wzrost oszczędności wpływa na uniezależnienie się od kapitału zagranicznego i zwiększenie suwerenności gospodarki.
4. Rosnące oszczędności umożliwiają zachowanie międzypokoleniowej solidarności i zapewniają utrzymanie wyższego poziomu konsumpcji na każdym etapie życia.

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 119.

Oszczędności i wydatki konsumentów w poszczególnych fazach cyklu koniunkturalnego

	Depresja	Ożywienie	Rozkwit	Recesja
Oszczędności	Bardzo wysokie	Obniżają się	Bardzo niskie	Zaczynają się odbudowywać
Zadłużenie konsumentów	Bardzo niskie	Zaczyna wzrastać	Bardzo wysokie	Zaczyna się zmniejszać
Wydatki konsumentów	Bardzo niskie	Zaczynają wzrastać	Bardzo wysokie	Zaczynają się zmniejszać
Zaufanie konsumentów	Zaczyna się poprawiać	Szybko się zwiększa	Zaczyna się zmniejszać	Szybki, głęboki spadek

Źródło: B. Pietrzak, Z. Polański, B. Woźniak (red.), *System finansowy t. 2*, PWN, Warszawa 2008, s. 415.

Model LCH (*Life Cycle Hipotesis*, Hipoteza Cyklu Życia)

Koncepcją o fundamentalnym znaczeniu dla zrozumienia fenomenu oszczędzania jest **Hipoteza Cyklu Życia**, zawarta w teorii Franco Modiglianiego i Richarda Brumberga. Do najważniejszych elementów modelu LCH należy zaliczyć następujące tezy:

- ❖ ludzie planują konsumpcję w perspektywie życia jako całości,
- ❖ głównym motywem oszczędzania jest dążenie do wyrównania (wygładzenia) poziomu konsumpcji w całym cyklu życia, tak aby było możliwe ciągłe konsumowanie stałej proporcji dochodu (traktowanego jako suma dochodów w całym cyklu życia).

Zakładano przy tym, że:

- ❖ jednostki są racjonalne i nie występuje niepewność (np. dotycząca długości życia),
- ❖ gospodarstwa domowe nie dziedziczą aktywów i ich nie pozostawiają (inaczej wartość netto gospodarstwa domowego będzie pod koniec życia równa zero),
- ❖ stopa procentowa wynosi zero.

Mimo odbiegających od rzeczywistości założeń, teoria ta nadaje uzasadnienie empirycznie dostrzegalnym zjawiskom, m.in. zróżnicowanemu podejściu do oszczędzania w różnych fazach cyklu życia (np. „oszczędzanie ujemne” w młodości ma na celu podniesienie poziomu konsumpcji, mimo niskich dochodów) czy motywom gromadzenia oszczędności (zabezpieczenie emerytalne).

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 122.

Teoria PHI (*Permanent Income Hypotesis*) oraz BLCH (*Behavioral Life Cycle Hypothesis*)

Teoria permanentnego dochodu (PHI) Milтона Friedmana opiera się na założeniach zbliżonych do modelu LCH. Podstawowym motywem oszczędzania jest dążenie do wyrównania konsumpcji w całym okresie życia. Wysokość oszczędności uzależniono od różnicy między dochodem bieżącym a permanentnym (odzwierciedlającym oczekiwaną wartość dochodu, uzależnionym od czynników wpływających na bogactwo: dochód z pracy, kapitał ludzki itp.).

Istotnym krokiem ewolucji teorii oszczędzania było uchylenie założenia o racjonalności jednostki, co znalazło swój wyraz w stworzonej przez Hersha Shefrina i Richarda Thaler'a **behawioralnej hipotezie cyklu życia** (BLCH). Opiera się ona na kilku filarach:

- ❖ teorii samokontroli,
- ❖ systemie kont mentalnych („księgowanie mentalne”),
- ❖ zjawisku *framing* (wpływu sposobu ujęcia alternatyw na przebieg podejmowania decyzji).

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 123.

Przesłanki i cele gromadzenia oszczędności [1/2]

Za punkt odniesienia w literaturze przedmiotu jest przyjmowana lista motywów oszczędzania zaproponowana przez Johna Maynarda Keynesa, w której wymienił on:

- ❖ ostrożność (tworzenie rezerw na nieprzewidziane okoliczności),
- ❖ przezorność (gromadzenie dochodów na finansowanie przyszłych potrzeb),
- ❖ wyrachowanie (wykorzystanie wyższej stopy procentowej i wzrostu wartości do pomnożenia zasobów),
- ❖ poprawę (chęć podniesienia stopy życiowej),
- ❖ niezależność (możliwość realizowania zamierzeń),
- ❖ przedsiębiorczość (gromadzenie kapitału potrzebnego w prowadzeniu interesów),
- ❖ dumę (pozostawienie po sobie spadku),
- ❖ skąpstwo (niechęć do wydawania pieniędzy).

Powyższe motywy można sprowadzić do trzech najważniejszych:

- ❖ motyw transakcyjny,
- ❖ motyw przezornościowy (ostrożnościowy, bezpieczeństwa finansowego),
- ❖ motyw portfelowy (spekulacyjny).

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 124-125.

Przesłanki i cele gromadzenia oszczędności [2/2]

Motyw transakcyjny ma związek z koniecznością posiadania pieniądza w formie płynnej na potrzeby regulowania bieżących zobowiązań i zaspokajania codziennych potrzeb gospodarstwa domowego. Zapotrzebowanie na tego typu oszczędzanie jest uzależnione m.in. od sprawności systemu rozliczeń międzybankowych oraz rozmiarów szarej strefy.

Motyw przecznościowy (ostrożnościowy, bezpieczeństwa finansowego) opiera się na gromadzeniu środków na nieprzewidziane wydatki. Dotyczy on przede wszystkim celów takich jak: zabezpieczenie starości, wydatki na edukację (w tym dzieci), zabezpieczenie finansowych skutków wypadków losowych.

Motyw portfelowy (spekulacyjny) jest związany z poziomem rynkowej stopy procentowej i poziomem awersji do ryzyka wśród oszczędzających. Wielkość oszczędności może rosnąć wraz z poziomem stopy procentowej, lecz ich struktura będzie zależała od indywidualnych preferencji dotyczących wyboru na skali dochód–ryzyko.

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 125.

Hierarchia motywów oszczędzania według Andersa Lindqvista

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 126.

Cele ograniczenia bieżącej konsumpcji

Zarządzanie gotówką (*cash management*), czyli konieczność posiadania pieniędzy przeznaczonych na dające się prognozować wydatki.

Bezpieczeństwo (*security*) – potrzeba posiadania kapitału buforowego (krótkoterminowego) oraz zabezpieczeń na emeryturę. Te dwa cele zmieniają swoją wagę wraz z przechodzeniem w kolejne fazy cyklu życia: pierwszy jest ważniejszy dla osób młodszych, a drugi dla starszych.

Pozostawienie spadku – cel ten może powstrzymywać od ujemnego oszczędzania w późniejszych fazach cyklu życia. Psychologiczna rola spadku może polegać na trosce o dobrobyt następnego pokolenia, być instrumentem nacisku na najbliższe otoczenie, może też być postrzegana jako obowiązek wobec poprzedników, którzy sami pozostawili spadek.

Uniknięcie ubóstwa – pragnienie posiadania środków pozwalających zachować status społeczno-ekonomiczny w okresie starości, odnoszące się do wymiaru postrzegania pieniądza jako oznaki pozycji społecznej i sukcesu życiowego.

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 128.

Działania prowadzące do aktu oszczędzania

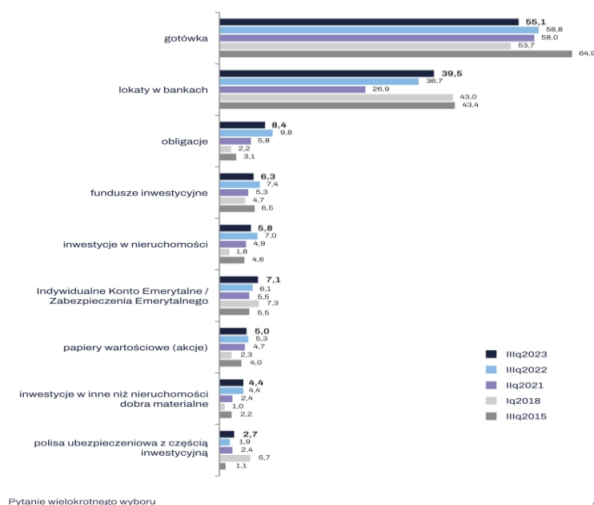
kontroli wydatków – głównym celem jest ograniczanie konsumpcji, a oszczędności są efektem ubocznym;

oszczędzaniu dobrowolnym, np. przekazywanie co miesiąc określonej sumy na wydzielony rachunek; w tym wypadku oszczędzanie jest celem głównym, który powoduje ograniczenie konsumpcji;

zwiększeniu dochodów dzięki podjęciu dodatkowej pracy czy prowadzeniu działalności gospodarczej.

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 128.

Formy, w których gospodarstwo domowe zazwyczaj odkłada zaoszczędzone pieniądze (w latach 2015-2023)

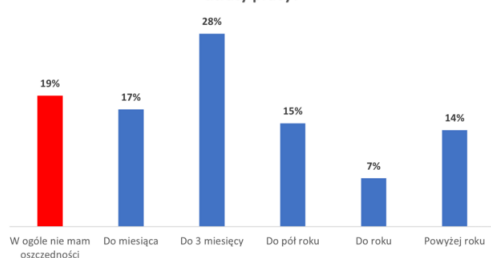
Większość Polaków wybiera gotówkę -
Badanie ZPF i IRG SGH

<https://zpf.pl/ponad-polowa-polakow-trzymaj-oszczednosci-w-gotowce-juz-zaplacili-wysoki-podatek-inflacyjny/>

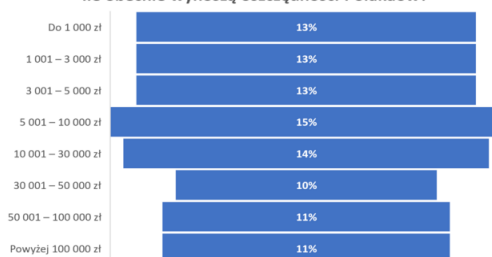
Źródło: <https://zpf.pl/ponad-polowa-polakow-trzymaj-oszczednosci-w-gotowce-juz-zaplacili-wysoki-podatek-inflacyjny/>

Oszczędności Polaków wg badań „Budżety domowe Polaków” Quality Watch dla Rejestru Dłużników BIG (Biuro Informacji Gospodarczej) InfoMonitor (październik 2023 rok)

Ile czasu utrzymasz się z oszczędności w przypadku utraty pracy?

Ile obecnie wynoszą oszczędności Polaków?

Prawie 4 na 10 Polaków po utracie pracy nie miałyby z czego żyć | Biuro prasowe BIG InfoMonitor

[/https://media.big.pl/informacje-prasowe/822984/prawie-4-na-10-polakow-po-utracie-pracy-nie-mialoby-z-czego-zyc](https://media.big.pl/informacje-prasowe/822984/prawie-4-na-10-polakow-po-utracie-pracy-nie-mialoby-z-czego-zyc)

Struktura aktywów finansowych gospodarstw domowych w II kwartale 2023 r.

[Prezentacja programu PowerPoint \(pfr.pl\)](#)

https://pfr.pl/dam/jcr:bdab79ba-cf1e-445d-b43f-fae354498738/PFR_Oszcz%C4%99dno%C5%9Bci_202311.pdf

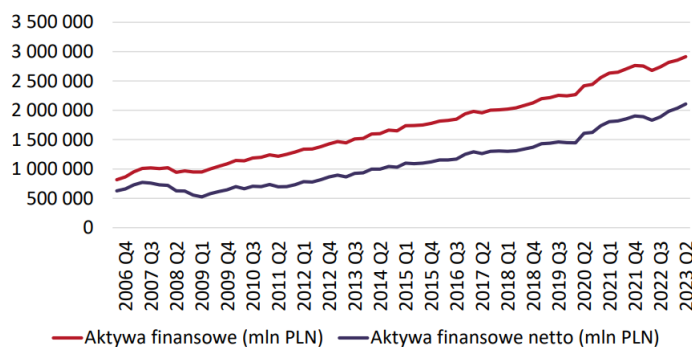
<https://pfr.pl/wyniki-wyszukiwania.html?query=oszcz%C4%99dno%C5%9Bci+gospodarstw+domowych>

Wartość aktywów finansowych gospodarstw domowych w latach 2006-2023

Wartość aktywów finansowych ogółem gospodarstw domowych wyniosła na koniec drugiego kwartału 2023 r. 2.913.865 mln PLN, co było kwotą o 8,7% wyższą niż na koniec II kw. 2022 r. i jednocześnie o 2,1% większą niż na koniec pierwszego kwartału 2023 roku.

Wartość aktywów finansowych netto gospodarstw domowych (aktywa pomniejszone o zobowiązania) wyniosła na koniec Q2 2023 2.108.235 mln PLN, co było kwotą o 15% wyższą niż na koniec II kw. 2022 r. i o 3,7% większą niż w I kwartale 2023 r.

Aktywa finansowe gospodarstw domowych

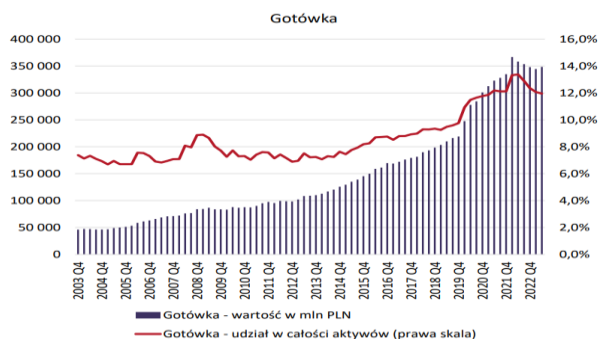
[Prezentacja programu PowerPoint \(pfr.pl\)](#)

https://pfr.pl/dam/jcr:bdab79ba-cf1e-445d-b43f-fae354498738/PFR_Oszcz%C4%99dno%C5%9Bci_202311.pdf

Wartość poszczególnych składników aktywów finansowych gospodarstw domowych i ich udział w aktywach – gotówka

Wartość gotówki w aktywach finansowych gospodarstw domowych wyniosła na koniec II kwartału 2023 r. 348.244 mln PLN. Po czterech kwartałach spadków z rzędu poziom gotówki wzrósł w ujęciu kwartalnym, o 1,1%. W porównaniu do analogicznego kwartału rok wcześniej zgromadziliśmy o 2,8% gotówki mniej.

Udział gotówki w aktywach finansowych gospodarstw domowych wyniósł 12,0% i był o 0,1 p. proc. mniejszy niż w I kw. 2023 r., w ujęciu rocznym spadek wyniósł 1,4 p. proc. Gotówka jest obecnie czwartym największym składnikiem aktywów finansowych gospodarstw domowych.

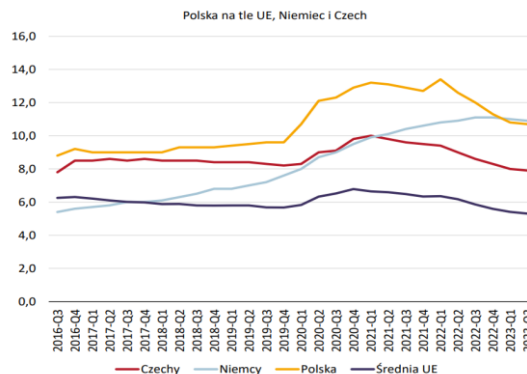
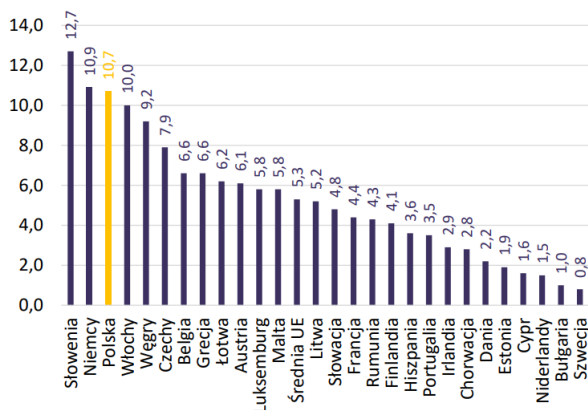
[Prezentacja programu PowerPoint \(pfr.pl\)](#)

https://pfr.pl/dam/jcr:bdab79ba-cf1e-445d-b43f-fae354498738/PFR_Oszcz%C4%99dno%C5%9Bci_202311.pdf

fae354498738/PFR_Oszcz%C4%99dno%C5%9Bci_202311.pdf

Wartość składnika w Polsce na tle Unii Europejskiej – gotówka jako % PKB

Gotówka jako % PKB danego kraju na koniec II kwartału 2023 r.

[Prezentacja programu PowerPoint \(pfr.pl\)](#)

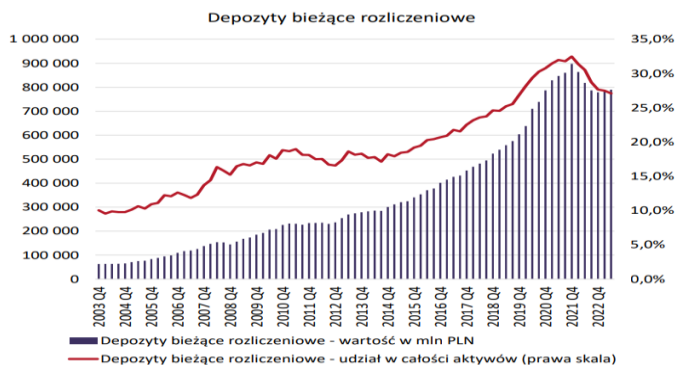
https://pfr.pl/dam/jcr:bdab79ba-cf1e-445d-b43f-fae354498738/PFR_Oszcz%C4%99dno%C5%9Bci_202311.pdf

fae354498738/PFR_Oszcz%C4%99dno%C5%9Bci_202311.pdf

Wartość poszczególnych składników aktywów finansowych gospodarstw domowych i ich udział w aktywach – depozyty bieżące rozliczeniowe

Depozyty bieżące rozliczeniowe (środki zdeponowane w banku na rachunku bieżącym podmiotu, które mogą być płatne na żądanie) to największy składnik aktywów finansowych gospodarstw domowych. W tej pozycji zgromadziliśmy 789.752 mln PLN, tj. o 3,5% mniej niż w analogicznym okresie rok temu. W ujęciu kwartalnym wartość depozytów okazała się o 0,6% większa.

Udział depozytów bieżących rozliczeniowych w całości aktywów finansowych gospodarstw domowych wyniósł na koniec II kwartału 2023 r. 27,1%, tj. był o 3,4 p. proc. mniejszy w ujęciu rocznym i o 0,4 p. proc. mniejszy w ujęciu kwartalnym.

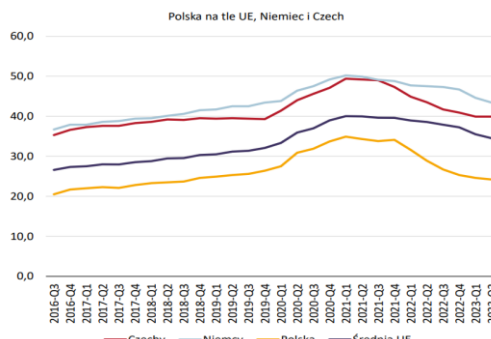
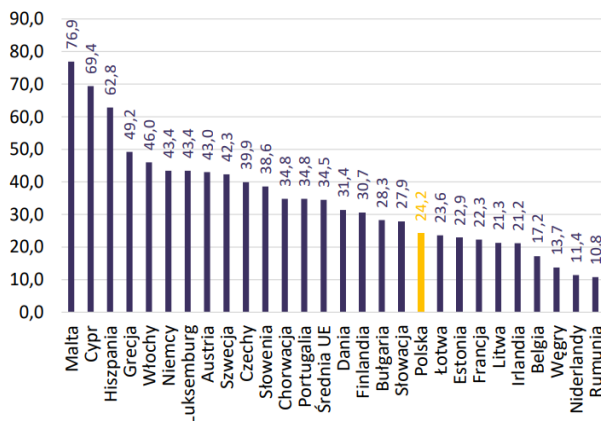
[Prezentacja programu PowerPoint \(pfr.pl\)](https://pfr.pl/dam/jcr:bdab79ba-cf1e-445d-b43f-fae354498738/PFR_Oszcz%C4%99dno%C5%9Bci_202311.pdf)

[https://pfr.pl/dam/jcr:bdab79ba-cf1e-445d-b43f-](https://pfr.pl/dam/jcr:bdab79ba-cf1e-445d-b43f-fae354498738/PFR_Oszcz%C4%99dno%C5%9Bci_202311.pdf)

[fae354498738/PFR_Oszcz%C4%99dno%C5%9Bci_202311.pdf](https://pfr.pl/dam/jcr:bdab79ba-cf1e-445d-b43f-fae354498738/PFR_Oszcz%C4%99dno%C5%9Bci_202311.pdf)

Wartość składnika w Polsce na tle Unii Europejskiej - depozyty bieżące jako % PKB

Depozyty bieżące rozliczeniowe jako % PKB danego kraju na koniec II kwartału 2023 r.

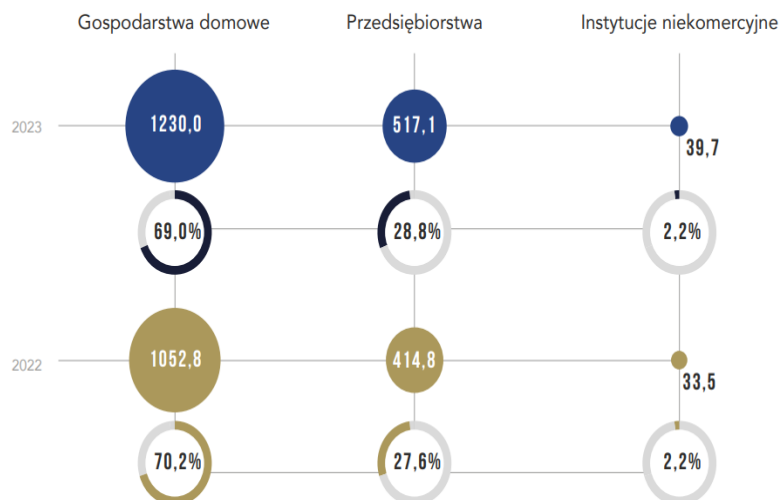
[Prezentacja programu PowerPoint \(pfr.pl\)](https://pfr.pl/dam/jcr:bdab79ba-cf1e-445d-b43f-fae354498738/PFR_Oszcz%C4%99dno%C5%9Bci_202311.pdf)

[https://pfr.pl/dam/jcr:bdab79ba-cf1e-445d-b43f-](https://pfr.pl/dam/jcr:bdab79ba-cf1e-445d-b43f-fae354498738/PFR_Oszcz%C4%99dno%C5%9Bci_202311.pdf)

[fae354498738/PFR_Oszcz%C4%99dno%C5%9Bci_202311.pdf](https://pfr.pl/dam/jcr:bdab79ba-cf1e-445d-b43f-fae354498738/PFR_Oszcz%C4%99dno%C5%9Bci_202311.pdf)

<https://pfr.pl/wyniki-wyszukiwania.html?query=oszcz%C4%99dno%C5%9Bci+gospodarstw+domowych>

Depozyty – porównanie lat 2022–2023 (w mld zł)

Wartość depozytów gospodarstw domowych na koniec września 2023 roku wyniosła 1230,0 mld zł, przedsiębiorstw 517,1 mld zł, natomiast instytucji niekomercyjnych 39,7 mld zł (dane KNF).

[infokredyt_raport_20231113 \(zbp.pl\)](https://zbp.pl/getmedia/bacdcef2-58cc-4707-93e0-bec6e94d5cbf/Ainfokredyt_raport_2023_1113)
https://zbp.pl/getmedia/bacdcef2-58cc-4707-93e0-bec6e94d5cbf/Ainfokredyt_raport_2023_1113

Ubóstwo

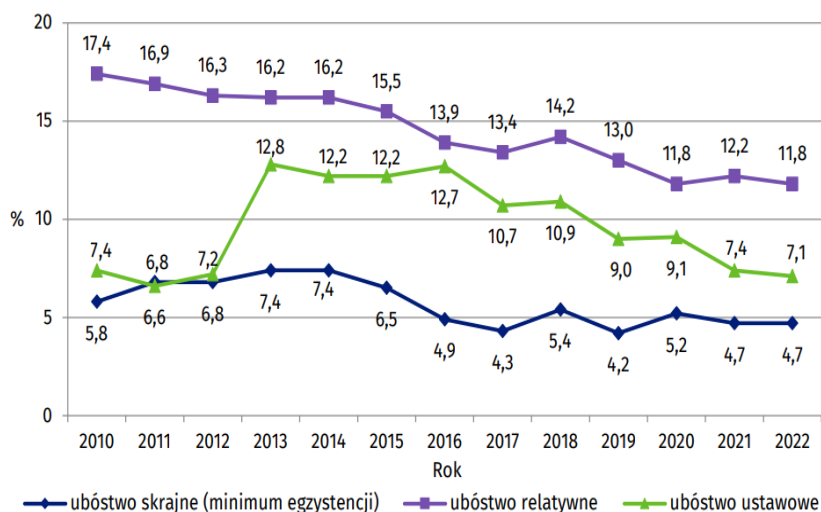
Ubóstwem określa się sytuację, w której jednostka (osoba, rodzina, gospodarstwo domowe) nie dysponuje wystarczającymi środkami (zarówno środkami pieniężnymi w postaci dochodów bieżących i dochodów z poprzednich okresów jak i w formie nagromadzonych zasobów materialnych) pozwalającymi na zaspokojenie jej potrzeb.

Granice ubóstwa:

- ❖ skrajna - granica ubóstwa poniżej poziomu minimum egzystencji;
- ❖ ustawowa - wskazuje na grupę osób, która zgodnie z obowiązującymi przepisami jest uprawniona do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej;
- ❖ relatywna - granica na poziomie 50 proc. średnich wydatków pokazuje tych, których poziom konsumpcji jest niższy niż większości ludzi w Polsce i odbiega znacząco od poziomu przeciętnego.

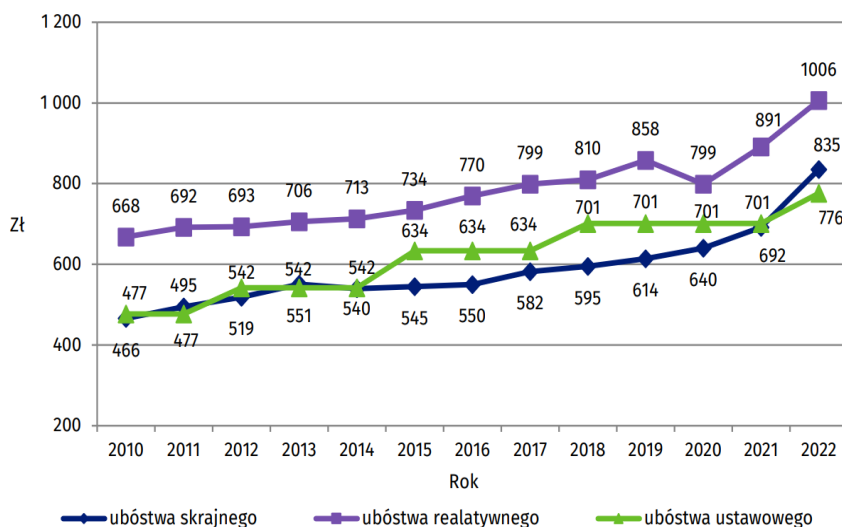
Źródło: https://stat.gov.pl/cps/rde/xbr/gus/POZ_Ubostwo_i_nierownosci-dylematy_pomiaru.pdf

Zasięg ubóstwa w Polsce w latach 2010–2022 według przyjętych w danym roku granic ubóstwa (% osób w gospodarstwach domowych)

Główny Urząd Statystyczny
/ Obszary tematyczne /
Warunki życia / Ubóstwo.
Pomoc społeczna / Zasięg
ubóstwa ekonomicznego w
Polsce w 2022 roku
<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/zasieg-ubostwa-ekonomicznego-w-polsce-w-2022-roku,14,10.html>

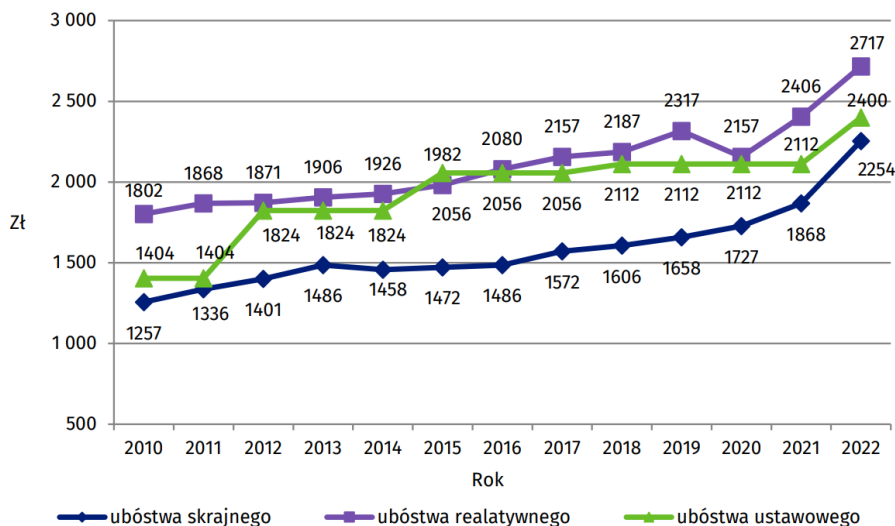
Granice (progi) ubóstwa dla gospodarstw 1-osobowych w latach 2010-2022 w Polsce

Główny Urząd
Statystyczny / Obszary
tematyczne / Warunki
życia / Ubóstwo. Pomoc
społeczna / Zasięg
ubóstwa ekonomicznego
w Polsce w 2022 roku
<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/zasieg-ubostwa-ekonomicznego-w-polsce-w-2022-roku,14,10.html>

^a Średnio w miesiącu w IV kwartale.

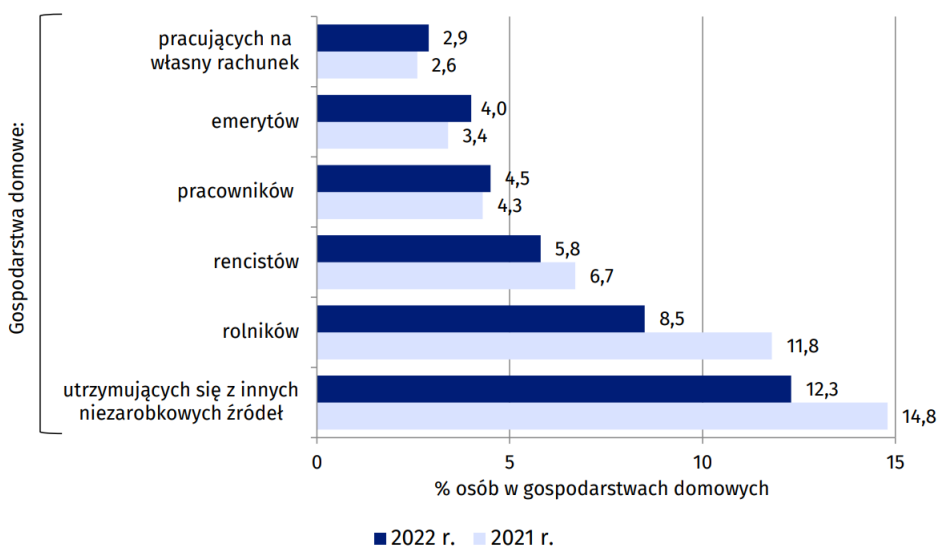
Granice (progi) ubóstwa dla gospodarstw 4 –osobowych (2 osoby dorosłe + 2 dzieci do lat 14) w latach 2010-2022 w Polsce

^a Średnio w miesiącu w IV kwartale.

Główny Urząd
Statystyczny / Obszary
tematyczne / Warunki
życia / Ubóstwo. Pomoc
społeczna / Zasięg
ubóstwa ekonomicznego
w Polsce w 2022 roku
<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoleczna/zasieg-ubostwa-ekonomicznego-w-polsce-w-2022-roku,14,10.html>

Zasięg ubóstwa skrajnego w 2021 r. i 2022 r. według grup społeczno-ekonomicznych

Główny Urząd
Statystyczny / Obszary
tematyczne / Warunki
życia / Ubóstwo. Pomoc
społeczna / Zasięg
ubóstwa ekonomicznego
w Polsce w 2022 roku
<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoleczna/zasieg-ubostwa-ekonomicznego-w-polsce-w-2022-roku,14,10.html>

Kredytowanie potrzeb gospodarstw domowych

Konsumpcyjny styl życia wyznacza obecnie zakres i formę finansowania dłużnego. Finansowanie bieżących potrzeb wymaga zakumulowania odpowiedniej wysokości środków finansowych, co w warunkach nieograniczoności potrzeb doprowadza do ich permanentnego deficytu i konieczności zadłużania się.

W ramach psychospołecznych uwarunkowań zadłużania się gospodarstw domowych wyróżnia się:

- ❖ modę na kredyt,
- ❖ cele i motywacje zadłużania się (m.in. pojęcie „dobrego kredytu” w celu zaspokajania coraz to nowych potrzeb).

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 153-158

Banki i doradcy finansowi

Alokacja środków finansowych między podmiotami dysponującymi nadwyżkami a pożyczkobiorcami jest możliwa dzięki transformacji:

- ❖ informacji o uczestnikach rynku depozytowo-kredytowego;
- ❖ ryzyka finansowego, w tym szczególnie aktywnego i pasywnego ryzyka kredytowego;
- ❖ sumy środków finansowych;
- ❖ terminu wkładów i kredytów.

Prowadząc działalność kredytową, banki skupiają się przede wszystkim na aspektach związanych z zarządzaniem ryzykiem finansowym, które towarzyszy umowie kredytowej. W relacjach klientowskich, ze względu na asymetrię informacyjną, pojawia się pole dla podmiotów, które pośredniczą między bankiem a klientem, tworząc wartość dodaną przez obniżanie kosztów transakcyjnych i realizując korzyści skali związane z obsługą klienta (np. doradcy finansowi).

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 165.

Przesłanki korzystania przez klienta z usług doradcy finansowego przy wyborze kredytu

Etap	Korzyści	Ograniczenia
Planowanie finansowe	Ocena planów zakupowych w kontekście całego cyklu życia finansowego Określenie bezpiecznej i efektywnej ścieżki zaspokajania potrzeb.	Wybór jednego schematu, który w przyszłości, waz ze zmianami w otoczeniu lub ewolucją potrzeb, może się zdezaktualizować.
Zakres oferty kredytowej	Szeroki zakres wyboru z oferty wielu banków, co zwiększa szanse na zidentyfikowanie najlepszej dostępnej oferty w danym momencie.	Możliwe ograniczenia w rozpoznaniu szczegółów preferencji w ofercie dla klientów stałych.
Przygotowanie i wybór	Zniesienie bariery informacyjnej i wybór z uwzględnieniem warunków dopasowania do indywidualnych preferencji kredytobiorcy.	Nierozpoznanie wszystkich cech klienta istotnych z punktu widzenia banku, co może zablokować proces kredytowy na późniejszych etapach.
Procedura kredytowa	Lepsze przygotowanie dokumentacji z uwzględnieniem doświadczenia wynikającego z uczestniczenia w wielu procedurach.	Szumy informacyjne i kłopoty z obiegiem dokumentów.
Wypłata kredytu	Monitorowanie procesu wypłaty, reakcja na ewentualne opóźnienia w banku spowodowane np. błędami formalnymi.	Możliwe opóźnienia w wypadku braku doświadczenia doradcy.
Monitoring kredytu	Korygowanie planów finansowych i natychmiastowe reagowanie na ewentualne zagrożenia spłaty, poszukiwanie innych źródeł dochodu.	Mniejsze poczucie odpowiedzialności ze strony kredytobiorcy.
Zmiany w kredycie	Większa siła negocjacyjna i profesjonalizm.	Niechęć banku do dodatkowego pośrednictwa między nim a jego klientem.
Restrukturyzacja kredytu	Wykorzystanie planowania finansowego i doświadczenia do tworzenia nowej ścieżki finansowej.	Brak pełnej wiedzy o stanie finansów domowych Brak dostępu do bankowych baz dłużników.
Refinansowanie kredytu	Identyfikacja najlepszych możliwości obniżenia kosztów kredytowania.	Dodatkowe koszty transakcyjne, w tym koszty zabezpieczeń kredytu.
Spłata kredytu	Wybór optymalnego modelu spłaty z uwzględnieniem pojawiających się dodatkowych możliwości finansowych lub tworzenie programów naprawczych.	Błędne rozpoznanie możliwości finansowych w związku ze zmianami rzeczywistej sytuacji finansowej, a nie tylko deklarowanej przez kredytobiorcę.

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 166.

Formy i cele kredytowania

Działalność kredytowa jest uwarunkowana możliwościami finansowymi banków, posiadaniem zdolności kredytowej przez kredytobiorców, ale wymaga też sprzyjających warunków makroekonomicznych i stabilnego systemu finansowego.

Zabezpieczeniem **kredytów hipotecznych** jest obciążenie długiem nieruchomości przez ustanowienie hipoteki. Zabezpieczenie hipoteczne uważane jest za jedno z najlepszych z uwagi na przedmiot i charakter praw wierzyciela, stąd niższe ryzyko banku, a co za tym idzie – niższe oprocentowanie kredytu dla klienta.

Podstawowego podziału kredytów można dokonać według okresu spłaty:

- ❖ kredyty krótkoterminowe (zazwyczaj relatywnie droższe ze względu na powszechność, wysokie koszty obsługi i wysokie ryzyko kredytowe),
- ❖ kredyty średnioterminowe (zazwyczaj charakter celowy),
- ❖ kredyty długoterminowe (długoterminowe kredyty hipoteczne pozostają najtańszą formą kredytowania gospodarstw domowych, nie tylko dzięki przedmiotowi zabezpieczenia – nieruchomości, ale także bardzo wnikliwej procedurze kredytowej i dokładnemu badaniu zdolności kredytowej).

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 178-179.

Podział kredytów dla gospodarstw domowych ze względu na przeznaczenie kredytu

- ❖ kredyty konsumpcyjne;
- ❖ kredyty na zakup nieruchomości mieszkaniowych, rekreacyjnych i użytkowych;
- ❖ kredyty na refinansowanie zakupu nieruchomości;
- ❖ pożyczki gotówkowe i sezonowe;
- ❖ karty kredytowe z limitem kredytowym;
- ❖ kredyty samochodowe na zakup pojazdów mechanicznych;
- ❖ linie kredytowe na rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym;
- ❖ kredyty konsolidacyjne dla spłaty wcześniej zaciągniętych długów;
- ❖ kredyty studenckie i edukacyjne;
- ❖ kredyty na zakup papierów wartościowych;
- ❖ kredyty w postaci planów finansowych łączących w sobie różnego rodzaju cele.

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 179.

Podstawowe formy zabezpieczeń osobistych

poręczenia i gwarancje udzielone przez inną osobę lub podmiot na zasadach umownych (ogólnych zgodnie z Kodeksem cywilnym lub Prawem bankowym)

poręczenie wekslowe udzielone na podstawie Prawa wekslowego; zwykle jest to weksel in blanco uzupełniany w chwili wszczęcia windykacji;

dobrowolne poddanie się egzekucji długu w formie aktu notarialnego;

cesja wierzytelności z tytułu kredytu (cesja to przeniesienie przez wierzyciela, wierzytelności wraz z wchodzącymi w nią prawami. Zgodnie z przepisami prawa dłużnik nie jest żadną ze stron umowy cesji wierzytelności. Wobec tego do zawarcia umowy nie ma konieczności uzyskania jego zgody).

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 183.

Obciążenie długiem rzeczy lub praw jako uzupełnienie zabezpieczeń osobistych

- ❖ hipoteki ustanawiane na nieruchomościach lub, dużo rzadziej, na wierzytelnościach hipotecznych (tzw. subintabulat);
- ❖ zastawy ogólne ustanawiane na podstawie umowy, realizowane przez wydanie rzeczy;
- ❖ zastaw rejestrowy ustanawiany z wpisem do centralnego rejestru zastawów, najczęściej przy kredycie samochodowym;
- ❖ przewłaszczenia przedmiotu na zabezpieczenie;
- ❖ blokady środków na rachunku bankowym;
- ❖ inne umowy związane z ustanowieniem zabezpieczenia na rzeczy lub prawach.

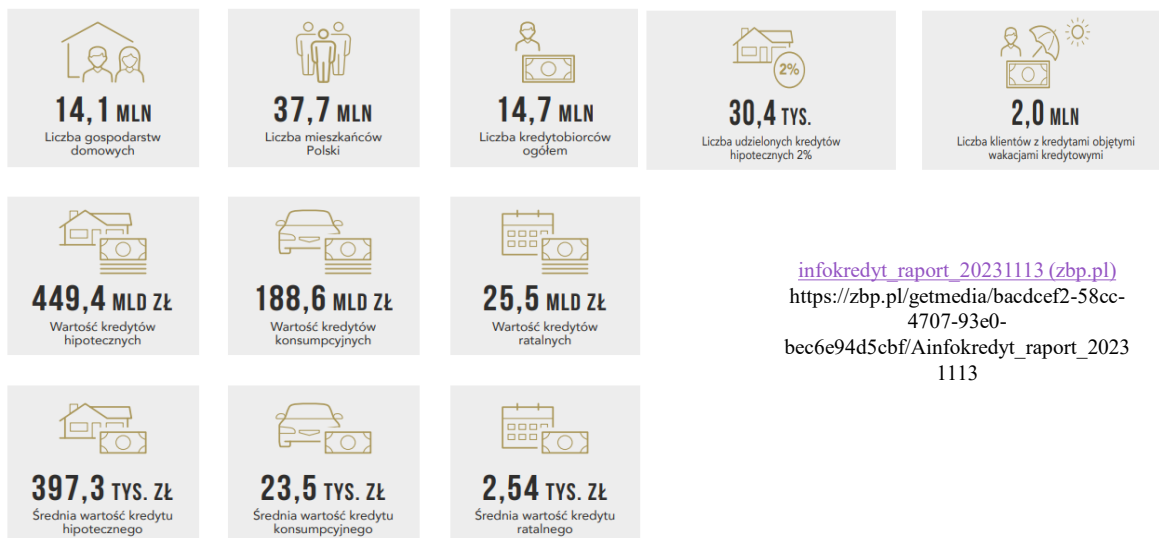
Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 183.

Zestawienie kosztów i skutków prawnych zabezpieczeń zwrotności kredytów

Forma	Koszty	Zakres odpowiedzialności
Weksel in blanco, aval	Niskie	Całym majątkiem, w trybie uproszczonym
Poręczenie cywilne	Niskie	Całym majątkiem
Zastaw rejestrowy	Niskie	Obciążony pojazd, rzecz
Zastaw ogólny	Niskie	Przekazana rzecz
Blokada rachunku	Niskie	Określona suma
Przewłaszczenie na zabezpieczenie	Średnie	Określona rzecz
Hipoteka	Wysokie	Obciążona nieruchomość

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 183.

Kredyty gospodarstw domowych – kluczowe dane (wrzesień 2023 rok)

Liczba i wartość udzielonych kredytów (BIK, październik 2023)

	Liczba (tys. szt.)		Wartość (mld zł)	
	IX 2023	I–IX 2023 (narastająco od początku roku)	IX 2023	I–IX 2023 (narastająco od początku roku)
Kredyty ratalne	720,7	5831,6	1,828	15,518
Kredyty gotówkowe	267,4	2492,1	6,277	55,025
Kredyty mieszkaniowe	18,1	97,9	7,166	35,910
Karty kredytowe	48,1	464,7	0,429	3,982

[infokredyt_raport_20231113 \(zbp.pl\)](https://zbp.pl/getmedia/bacdcef2-58cc-4707-93e0-bec6e94d5cbf/Ainfokredyt_raport_20231113)
https://zbp.pl/getmedia/bacdcef2-58cc-4707-93e0-bec6e94d5cbf/Ainfokredyt_raport_20231113

Dynamika udzielonych kredytów (BIK, październik 2023)

Wyszczególnienie	Ujęcie liczbowe			Ujęcie wartościowe		
	IX 2023/ IX 2022 (miesiąc do miesiąca roku poprzedniego)	IX 2023/ VIII 2023 (miesiąc do miesiąca poprzedniego)	I–IX 2023/ I–IX 2022 (narastająco od początku roku)	IX 2023/ IX 2022 (miesiąc do miesiąca roku poprzedniego)	IX 2023/ VIII 2023 (miesiąc do miesiąca poprzedniego)	I–IX 2023/ I–IX 2022 (narastająco od początku roku)
Kredyty ratalne	+57,1%	-2,4%	+56,1%	+26,1%	-10,1%	+19,2%
Kredyty gotówkowe	+0,8%	-10,5%	+6,1%	+13,2%	-3,6%	+12,2%
Kredyty mieszkaniowe	+173,6%	+34,8%	-14,3%	+232,7%	+38,6%	-8,3%
Karty kredytowe	+0,9%	-5,6%	+19,6%	+13,0%	-1,6%	+25,1%

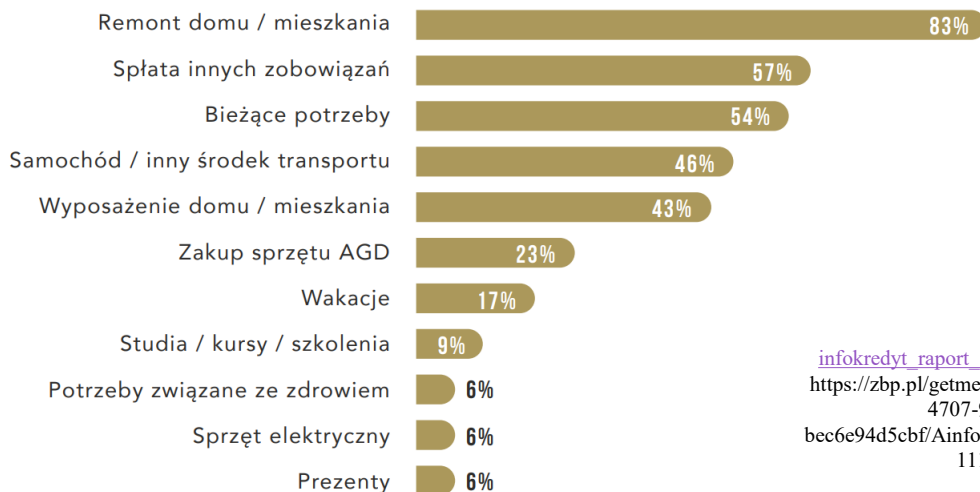
[infokredyt_raport_20231113 \(zbp.pl\)](https://zbp.pl/getmedia/bacdcef2-58cc-4707-93e0-bec6e94d5cbf/Ainfokredyt_raport_20231113)
https://zbp.pl/getmedia/bacdcef2-58cc-4707-93e0-bec6e94d5cbf/Ainfokredyt_raport_20231113

Kredyty gospodarstw domowych (w mld zł) (KNF, październik 2022 i listopad 2023)

	Kredyty konsumpcyjne	Kredyty mieszkaniowe	Pozostałe należności
2023	188,6	449,4	96,2
2022	186,6	509,5	107,0

[infokredyt_raport_20231113 \(zbp.pl\)](https://zbp.pl/getmedia/bacdcef2-58cc-4707-93e0-bec6e94d5cbf/Ainfokredyt_raport_20231113)
https://zbp.pl/getmedia/bacdcef2-58cc-4707-93e0-bec6e94d5cbf/Ainfokredyt_raport_20231113

Na jakie cele w Pana/Pani ocenie klienci banków najczęściej zaciągają kredyty konsumenckie?

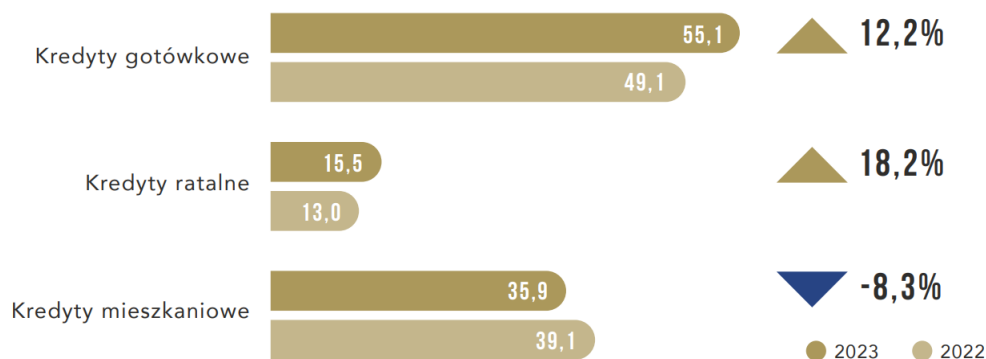
[infokredyt_raport_20231113 \(zbp.pl\)](https://zbp.pl/getmedia/bacdcef2-58cc-4707-93e0-bec6e94d5cbf/Ainfokredyt_raport_20231113)

[https://zbp.pl/getmedia/bacdcef2-58cc-4707-93e0-](https://zbp.pl/getmedia/bacdcef2-58cc-4707-93e0-bec6e94d5cbf/Ainfokredyt_raport_20231113)

[bec6e94d5cbf/Ainfokredyt_raport_20231113](https://zbp.pl/getmedia/bacdcef2-58cc-4707-93e0-bec6e94d5cbf/Ainfokredyt_raport_20231113)

Kredyty gospodarstw domowych (w mld zł)

dynamika

[infokredyt_raport_20231113 \(zbp.pl\)](https://zbp.pl/getmedia/bacdcef2-58cc-4707-93e0-bec6e94d5cbf/Ainfokredyt_raport_20231113)

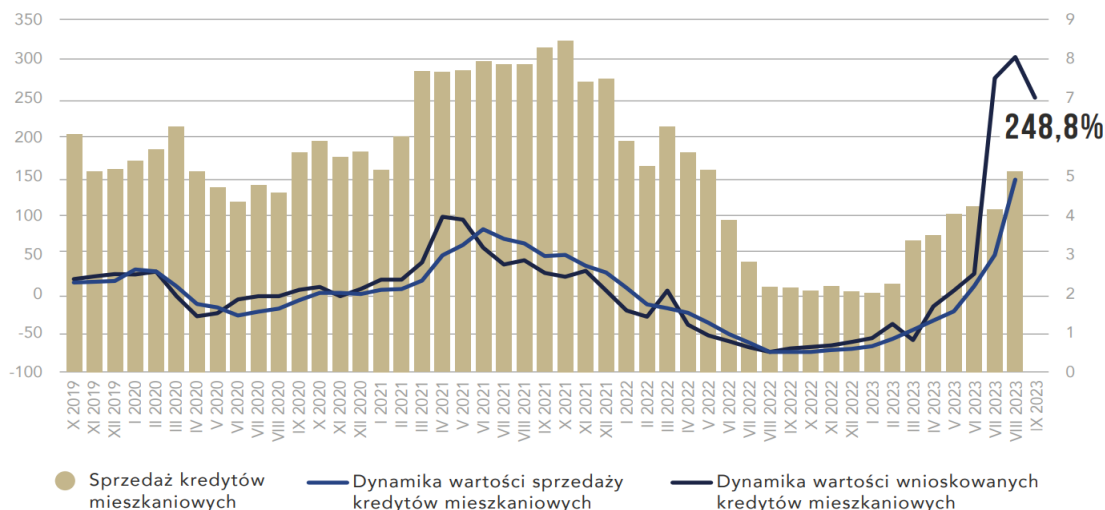
[https://zbp.pl/getmedia/bacdcef2-58cc-4707-93e0-](https://zbp.pl/getmedia/bacdcef2-58cc-4707-93e0-bec6e94d5cbf/Ainfokredyt_raport_20231113)

[bec6e94d5cbf/Ainfokredyt_raport_20231113](https://zbp.pl/getmedia/bacdcef2-58cc-4707-93e0-bec6e94d5cbf/Ainfokredyt_raport_20231113)

Wpływ Programu BK 2% na wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe

dynamika roczna (m/m,
w przeliczeniu na dzień roboczy)

wartość (w mld zł)

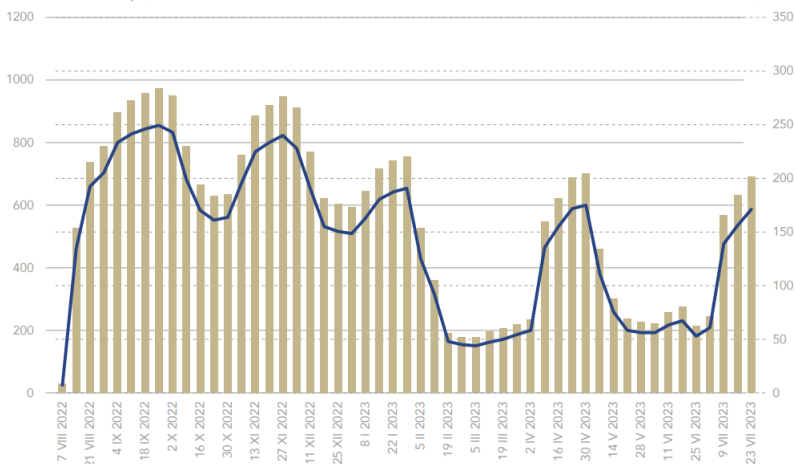

infokredyt_raport_20231113 (zbp.pl)
https://zbp.pl/getmedia/bacdcef2-58cc-4707-93e0-bec6e94d5cbf/Ainfokredyt_raport_20231113

Wakacje kredytowe czynne wg stanu na dany dzień

liczba rachunków (w tys.)

saldo (w mld zł)

Do 30 września 2023 r. banki zaraportowały 1,144 mln rachunków objętych wakacjami kredytowymi o wartości 283 mld zł.

Do skorzystania z wakacji kredytowych bez żadnego kryterium dochodowego uprawnionych było ok. 3,4 mln kredytobiorców, a skorzystało około 2 mln osób.

[infokredyt_raport_20231113 \(zbp.pl\)](https://zbp.pl/getmedia/bacdcef2-58cc-4707-93e0-bec6e94d5cbf/Ainfokredyt_raport_20231113)

https://zbp.pl/getmedia/bacdcef2-58cc-4707-93e0-bec6e94d5cbf/Ainfokredyt_raport_20231113

Budżet gospodarstwa domowego i strategię

Podstawą racjonalnego zarządzania płynnością w gospodarstwie domowym jest ewidencja finansowa. Może być bardziej lub mniej rozbudowana, ale musi być prowadzona systematycznie i w sposób uporządkowany.

W panowaniu nad finansami domowymi możemy wyróżnić trzy „poziomy zaawansowania”:

1. Prowadzenie finansowej ewidencji dochodów i wydatków (potocznie „domowy budżet”, a właściwie – **zestawienie przepływów pieniężnych, czyli *cash flow***), jest to element podstawowy, absolutnie niezbędny dla prawidłowego funkcjonowania gospodarstwa domowego w dłuższym okresie.
2. Plan przychodów i rozchodów przygotowywany na najbliższe miesiące, czyli **budżet we właściwym rozumieniu tego słowa**. Prowadzenie domowego budżetu i kontrolowanie jego wykonania jest wyższym poziomem wtajemniczenia, dostępnym dopiero po zorientowaniu się w faktycznych przepływach pieniężnych naszego gospodarstwa. Etap ten może nie wydawać się konieczny dla prawidłowego funkcjonowania finansów domowych w średnim okresie, ale bez niego trudno jest o strategiczne (długoterminowe) formułowanie i realizowanie celów finansowych.
3. Długoterminowy plan budowania majątku osobistego, do którego punktem wyjścia musi być bieżąca, sporządzona w określonym momencie czasu diagnoza wartości netto gospodarstwa domowego.

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 97-98.

Przykładowe zestawienie przepływów pieniężnych gospodarstwa domowego [1/2]

Kategoria	Kwota (miesięcznie)	Udział procentowy	Kwota (rocznie)	Udział procentowy (rocznie)
Wpływy				
Wynagrodzenie				
Premie				
Dodatkowe dochody z pracy				
Dochody z kapitału (odsetki, dywidendy)				
Dochody z wynajmu				
Pozostałe wpływy				
SUMA WPŁYWÓW				

Przykładowe zestawienie przepływów pieniężnych gospodarstwa domowego [2/2]

Kategoria	Kwota (miesięcznie)	Udział procentowy	Kwota (rocznie)	Udział procentowy (rocznie)
Wydatki				
Czynsz lub rata kredytu hipotecznego				
Rachunki:				
gaz/ogrzewanie				
elektryczność				
woda/ścieki				
Utrzymanie domu (naprawy itp.)				
Wydatki komunikacyjne				
paliwo				
naprawy/utrzymanie auta				
bilety				
Raty kredytów (poza hipotecznym)				
Składki ubezpieczeniowe				
Odzież				
Żywność				
Rozrywka/rekreacja				
Inne				
SUMA WPLYWÓW				
SUMA NETTO (wplywy-wydatki)				

Internetowe aplikacje wspomagające zarządzanie budżetem domowym (*PFM – Personal Finance Manager*)

- ❖ Moje Finanse,
- ❖ 1Money,
- ❖ Money Manager,
- ❖ Kontomierz,
- ❖ Monefy Pro – Menadżer finansowy,
- ❖ Szybki Budżet.
- ❖ Wallet – przychody i wydatki oraz karty lojalnościowe,

Cyfrowe portfele

- ❖ Google Pay i Portfel Google,
- ❖ Revolut,
- ❖ Płatności mobilne mPay,
- ❖ PayPal,
- ❖ Visa Mobile,
- ❖ Cards – Portfel mobilny.

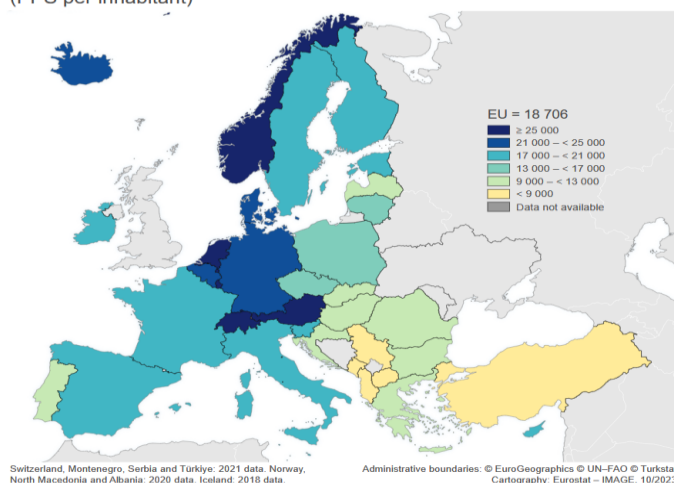
Schemat bilansu majątkowego gospodarstwa domowego

Aktywa	Pasywa
A. Majątek trwały	A. Kapitał własny
<ul style="list-style-type: none"> Rzeczowy majątek trwały – dobra produkcyjne i konsumpcyjne Wartości niematerialne i prawne – prawa autorskie, licencje, programy komputerowe, patenty itp. Inwestycje i należności długoterminowe – nieruchomości, kolekcje, papiery wartościowe, lokaty długoterminowe 	<ul style="list-style-type: none"> Kapitał rodzinny – pozyskany w drodze spadków, darowizn i oszczędności z poprzednich okresów Zasoby finansowe pozyskane przez członków gospodarstwa domowego w wyniku bieżącej aktywności – wynagrodzenia, zyski kapitałowe, transfery socjalne, inne dochody
B. Majątek obrotowy	B. Kapitały obce
<ul style="list-style-type: none"> Nietrwałe dobra materialne wielokrotnego użytku – odzież, książki, sprzęt sportowy, artykuły AGD Inwestycje i należności krótkoterminowe – lokaty i depozyty na rachunkach bankowych do 1 roku, papiery wartościowe krótkoterminowe, gotówka Dobra nietrwałe jednorazowego użytku – żywność, leki, kosmetyki 	<ul style="list-style-type: none"> Zobowiązania długoterminowe – kredyty, pożyczki od instytucji niefinansowych i osób prywatnych Zobowiązania krótkoterminowe – kredyty bankowe konsumpcyjne, zobowiązania z tytułu zakupu na raty, zobowiązania wobec urzędu skarbowego i innych organów państwa oraz samorządów, zobowiązania wobec osób fizycznych (krótkoterminowe – alimenty, pożyczki) Inne zobowiązania
Suma aktywów ogółem	Suma pasywów ogółem

Źródło: M. Bogacka-Kisiel (red.), *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012, s. 110.

Dochód rozporządzalny na mieszkańca w Polsce w 2022 r. na tle innych krajów UE

Median equivalised disposable income, 2022
(PPS per inhabitant)

[Income inequality across the EU - Products](#)

[Eurostat News - Eurostat \(europa.eu\)](#)

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20231103-1>

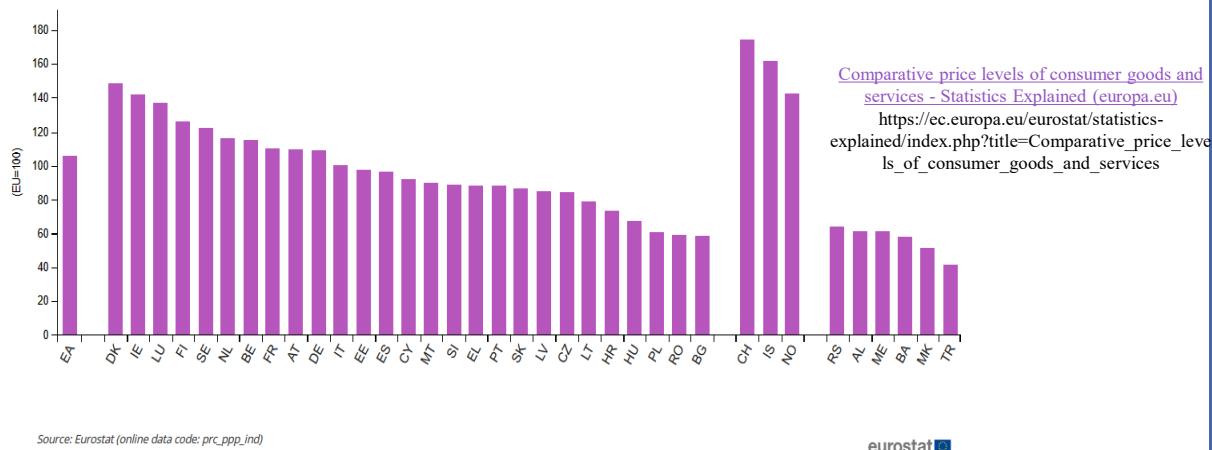
[Living conditions in Europe - income distribution and income inequality - Statistics Explained \(europa.eu\)](#)

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe_-_income_distribution_and_income_inequality&stable=1

eurostat

Koszty życia w Polsce i w wybranych krajach w 2022 roku [1/2]

Price level index for final household expenditure (HFCE), 2022

Koszty życia w Polsce i w wybranych krajach w 2022 roku [2/2]

Price level index for food, beverages, clothing and footwear, 2022, EU=100

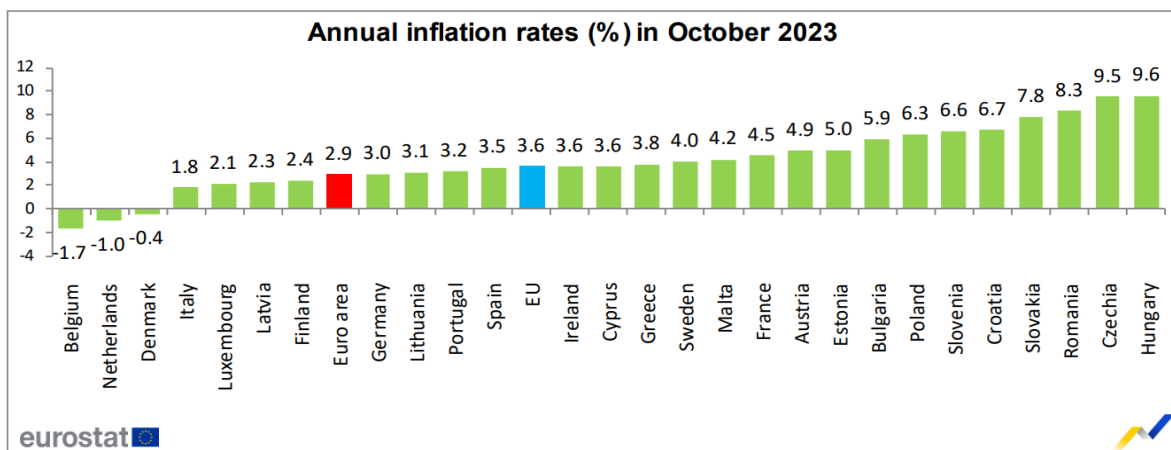
	HFCE	Food and non-alcoholic beverages	Alcoholic beverages and tobacco	Clothing	Footwear
Switzerland	174.6	163.9	137.0	141.8	120.8
Iceland	162.0	142.7	225.7	141.2	125.9
Denmark	148.6	120.8	138.0	134.3	126.7
Norway	142.7	145.6	237.8	122.3	124.5
Ireland	142.3	115.6	215.7	96.8	104.9
Luxembourg	137.0	120.6	95.9	105.4	107.1
Finland	126.1	113.7	174.1	113.8	118.2
Sweden	122.3	113.7	129.1	117.3	112.2
Netherlands	116.5	98.1	113.6	103.1	94.2
Belgium	115.4	104.0	118.6	99.7	106.7
France	110.5	106.5	131.6	105.5	111.5
Austria	109.6	106.9	88.5	101.7	102.3
Germany	109.1	106.3	98.1	98.7	98.7
Italy	105.6	104.5	100.3	100.3	100.4
Estonia	100.6	104.1	93.6	104.8	94.7
Spain	97.6	106.5	103.2	113.0	107.1
Cyprus	96.3	99.0	90.3	84.8	96.6
Malta	92.0	108.3	93.1	94.4	91.9
Slovenia	89.9	117.5	103.5	103.4	103.5
Greece	89.0	100.4	85.6	97.2	93.5
Portugal	88.2	106.6	101.1	97.0	98.6
Slovakia	88.1	103.0	96.0	100.7	109.4
Latvia	86.4	101.9	86.2	99.9	94.6
Czechia	85.1	105.6	98.4	104.1	109.7
Lithuania	84.3	97.3	97.2	115.1	105.5
Croatia	78.8	99.1	93.6	102.4	105.2
Hungary	73.5	101.1	89.6	96.0	97.2
Serbia	67.7	99.9	78.1	82.9	85.1
Albania	63.9	91.3	72.2	96.8	94.7
Montenegro	61.4	85.2	74.1	93.8	105.5
Poland	61.2	87.6	73.1	95.2	95.8
Romania	60.7	73.3	72.5	90.8	90.4
Bulgaria	59.3	71.8	82.8	84.1	96.6
Bosnia and Herzegovina	58.5	86.8	66.0	79.8	82.3
North Macedonia	58.3	84.5	66.2	91.9	85.2
Turkiye	51.4	68.5	51.8	77.1	83.5
	41.6	64.3	55.4	36.4	36.3
Coefficients of variation					
0	18.6	6.6	29.5	7.3	7.8
1	24.7	11.4	29.3	11.3	9.6
3	34.0	19.5	41.0	18.3	15.7

Notes: countries are sorted according to their overall price level for household final consumption expenditure in the first column.
 The shaded fields indicate the highest and lowest PLIs among all 36 participating countries.
 The highest and lowest PLIs per product group among the 27 EU Member States are marked in bold.
 Source: Eurostat (online data code: prc_ppp_ind)

eurostat

Comparative price levels of consumer goods and services - Statistics Explained (europa.eu)
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Comparative_price_levels_of_consumer_goods_and_services

Poziom inflacji w Polsce i w wybranych krajach UE w 2023 roku

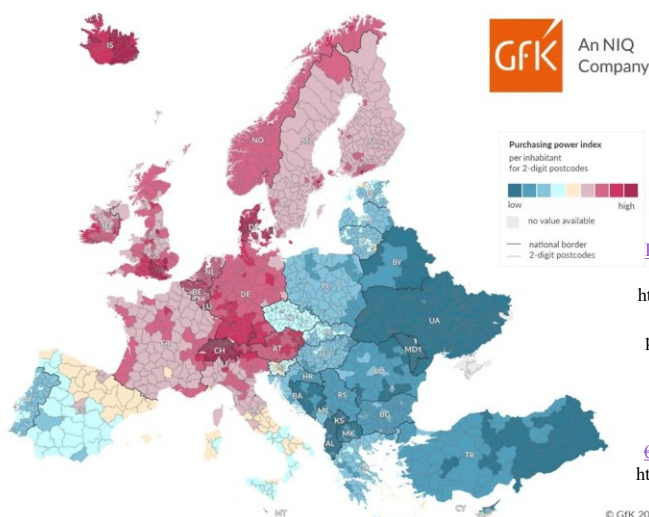
[ed17ee00-c92c-3bac-8dc7-a4a2bb78074a \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/17907993/2-17112023-AP-EN.pdf/ed17ee00-c92c-3bac-8dc7-a4a2bb78074a?version=1.0&t=1700152458388)

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/17907993/2-17112023-AP-EN.pdf/ed17ee00-c92c-3bac-8dc7-a4a2bb78074a?version=1.0&t=1700152458388>

Średnia siła nabywcza w Polsce i w wybranych krajach w 2023 roku

GfK Purchasing Power Europe 2023

2023 ranking	Country	2023 per capita purchasing power in €
1	Liechtenstein	68,843
2	Switzerland	49,592
3	Luxembourg	40,931
4	Iceland	33,424
5	Denmark	32,490
6	Ireland	26,882
7	Austria	26,671
8	Norway	26,301
9	Germany	26,271
10	United Kingdom	26,081

[Map of the Month: GfK Purchasing Power, Europe 2023](https://www.gfk.com/insights/map-of-the-month-purchasing-power-europe-2023)

<https://www.gfk.com/insights/map-of-the-month-purchasing-power-europe-2023>

[Purchasing power of Europeans increases to €17,688 in 2023 \(gfk.com\)](https://www.gfk.com/press/Purchasing-power-of-Europeans-increases-to-17688-euros-in-2023)
<https://www.gfk.com/press/Purchasing-power-of-Europeans-increases-to-17688-euros-in-2023>

www.gfk.com/geomarketing | Map created with RegioGraph

© GfK 2023

QUIZZZ